

VIRGINIA WOOLE

*Oma
huone*

TAMMI

Virginia Woolf
OMA HUONE

SUOMENTANUT KIRSTI SIMONSUURI

TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *A Room of One's Own*
ilmestyi Isossa-Britanniassa 1928.

Suomennos ja jälkisanat

© Kirsti Simonsuuren oikeudenomistajat ja Tammi 2020

Ensimmäinen suomenkielinen painos ilmestyi 1980

Kirjayhtymä Oy:n kustantamana.

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-1999-8

Oma huone *

* Kirjoitus pohjautuu kahteen esitelmään, jotka pidin Newnham Collegen taide-seuralle ja Girton Collegen Odtaa-seuralle lokakuussa 1928. Esitelmä ei pituutensa takia voinut lukea kokonaisuudessaan ja niihin on sen jälkeen tehty muutoksia ja lisäyksiä. (V. W.:n huom.)

1. luku

Mutta, te ehkä sanotte, mehän pyysimme Teitä puhumaan naisista ja kirjallisuudesta – mitä tekemistä niillä on oman huoneen kanssa? Koetan selittää. Kun pyysitte minua puhumaan naisista ja kirjallisuudesta, istahdin joen törmälle ja aloin mietiskellä sanojen merkitystä. Ne voisivat merkitä pelkästään joitakin huomautuksia Fanny Burneystä; joitakin lisää Jane Austenista; kunnianosoitusta Brontë-sisaruksille ja Haworthin papilan lumimaiseman kuvausta; paria nerokasta vitsiä Mary Russell Mitfordista mikäli mahdollista; kunnioittavaa viittausta George Eliotiin; ja kun vielä mainittaisiin Elizabeth Gaskell niin koko juttu olisi selvä.¹ Mutta toiselta istumalta sanat eivät näytäkään niin yksinkertaisilta. Otsikko naiset ja kirjallisuus voisi tarkoittaa, niin kuin olette ehkä ajatelleet sen tarkoittavan, sitä millaisia naiset ovat; tai sitten se voisi tarkoittaa naisten kirjoittamaa kirjallisuutta, tai sitten se voisi tarkoittaa naisista kirjoitettua kirjallisuutta; tai se saattaisi tarkoittaa sitä,

että jollakin tapaa ne kaikki kolme ovat peruuttamattomasti sotkeutuneet toisiinsa ja että haluatte minun tarkastelevan niitä siinä valossa.

Mutta kun aloin miettiä aihetta tässä viimeksi mainitussa valossa, joka näytti minusta kaikkein mielenkiintoisimmalta, havaitsin heti että siinä oli yksi kohtalokas epäkohta. En voisi koskaan päästä minkäänlaiseen lopputulokseen. En voisi koskaan täyttää sitä käsittääkseni ensimmäistä tehtävää, joka on luennoitsijan velvollisuus – nimittäin tarjota tunnin esityksen jälkeen puhtaan totuuden ytimiä tallennettavaksi muistiinpanolehtiöiden sivujen väliin ja säilytettäväksi ikuisesti takan reunuksella. Voisin tarjota teille vain yhden mielipiteen pikku-seikasta – naisella on oltava rahaa ja oma huone jos hän aikoo kirjoittaa; ja se jättää kuten pian huomaatte kokonaan ratkaisematta suuret ongelmat naisen todellisesta luonnosta ja kirjallisuuden todellisesta luonnosta.

Olen kaihtanut velvollisuuttani päästä lopputulokseen näissä kahdessa kysymyksessä – naiset ja kirjallisuus ovat ainakin minun kannaltani katsoen ratkaisemattomia ongelmia. Mutta jotakin hyvittääkseni aion tehdä voitavani ja näyttää teille miten päädyin tähän käsitykseen huoneesta ja rahasta. Aion kehittää teidän läsnä ollessanne niin täydellisesti ja vapaasti kuin pystyn sen ajatuskulun, jonka kautta jouduin tähän näkemykseen. Voi nimittäin olla, että jos paljastan teille ne ajatukset, ne ennakkoluulot, jotka kätkeytyvät tähän väittämään, huomaattekin, että ne liittyvät jotenkin naiseen ja kirjallisuuteen. Joka tapauksessa kun aihe on erittäin kiistan-

alainen – kaikki sukupuoliin liittyvät kysymykset ovat kiistanalaisia – ei voi kuvitella että kertoisi totuuden. Voi ainoastaan näyttää miten päädyttiin kulloiseenkin käsitykseen. Kuulijoille voi ainoastaan antaa mahdollisuuden tehdä omat johtopäätöksensä sitä mukaa kun he havaitsevat puhujan rajoitukset, ennakkoluulot ja omalaatuisuudet. Mielikuvituksen tuote on tässä tapauksessa todennäköisesti totuudenmukaisempi kuin tosiasiat. Sen vuoksi aionkin, kuten kirjailijan vapauteen ja etuoikeuksiin mainiosti soveltuu, kertoa teille tarinan kahdesta päivästä ennen tänne tuloani – miten esittämäni aiheen taakan alle kumartuneena pohdiskelin sitä ja sain sen toimimaan jokapäiväisen elämäni kuvioissa. Lie nee tarpeetonta sanoa, että sillä mitä aion kuvata ei ole todellista olemusta. Oxbridge on pelkkä keksintö, kuin myös Fernham;² ”minä” on vain kätevä nimitys olennolle jota ei ole olemassa. Valheet virtaavat huuliltani, mutta ehkä niihin on sekoittunut jokin totuuden hiven; teidän tehtävänne on etsiä tämä totuus ja päättää, onko mikään osa siitä säilyttämisen arvoista. Jollei ole, heitätte tietenkin koko roskan paperikoriin ja unohdatte sen autuaasti.

Siinä sitten olin (olkoon nimeni Mary Beton, Mary Seton, Mary Carmichael tai mikä mieleen juolahtaa – se ei ole kovin tärkeää) istuskelemassa joen törmällä hienona lokakuun päivänä ajatuksiini uponneena viikko pari sitten. Mainitsemani kaulapanta, naiset ja kirjallisuus, tarve päätyä jonkinlaiseen lopputulokseen aiheesta, joka herättää kaikenlaisia ennakkoluuloja ja intohimoja, lannisti pääni maahan saakka. Oikealla ja vasemmalla

puolellani erilaiset pensaat loistivat kullanvärisinä ja tulipunaisina ja vieläpä näyttivät palavan tulen väreissä ja kuumuudessa. Toisella rannalla pajut itkivät ikuisessa valituksessaan, hiussuortuvat hartioitaan pitkin. Joki heijasti halunsa mukaan taivasta ja siltaa ja hehkuvaa puuta, ja kun opiskelija oli ohjannut ruuhensa näiden heijastusten kautta ne umpeutuivat jälleen, täydellisesti, ikään kuin niitä ei olisi koskaan ollutkaan. Siellä olisi voinut viipyä vuorokauden ympäri ajatuksiinsa vajonneena. Ajatus – näin ylpeämmällä nimellä kutsuttuna kuin se olisi ansainnut – oli jättänyt vanansa virran juoksuun. Se muuttelehti, minuutti minuutin jälkeen, sinne ja tänne heijastusten ja sätkinten välitse, antaen veden nostaa ja vajottaa sen – tiedättehän tuon pienen nykäisyn – aina äkilliseen ajatusten rykelmään vanan päätepisteessä; ja sitten varovainen yritys hinata se maihin ja asettaa se huolellisesti rannalle. Voi surkeus, miten pieneltä, miten mitättömältä tämä ajatuspahani näytti nurmelle levitettyinä; sellaiselta kalalta, jonka kunnan kalastaja laskee takaisin veteen niin että se hieman lihoisi ja olisi kerran keittämisen ja syömisen arvoinen. En vaivaa teitä tässä nyt sillä ajatuksella, vaikka tarkemmin katsoen saatatte sen löytää itse sen saaliin joukosta jonka teille tarjoan.

Mutta vaikka se olikin kovin pieni, sillä oli kuitenkin oma ominaislaatunsa – kun se sijoitettiin takaisin ajatuksiin, siitä tuli heti kohta hyvin jännittävä ja tärkeä; ja kun se singahti ja upposi, ja leiskui sinne ja tänne, se ryöpsäytti sellaisen ajatusten vyöryn, että oli mahdotonta istua paikoillaan. Tällä tavoin huomasin

käveleväni kauhean kiireen vallassa ruohotilkun poikki. Siinä samassa nousi miehen hahmo keskeyttämään minut. En myöskään ymmärtänyt, että oudolta näyttävän möhkäleen viittoilut, frakissa ja frakkipaidassa, oli osoitettu minulle. Hänen ilmeensä oli täynnä kauhua ja suuttumusta. Avukseni tuli ennemmin vaisto kuin järki. Hän oli collegen vahtimestari; minä olin nainen. Tämä oli nurmikko; tuolla oli polku. Ainoastaan collegen opettajilla ja tutkijoilla on oikeus astua sille; soratie on minulle tarkoitettu paikka. Sellaiset ajatukset syttyivät hetkessä. Kun olin jälleen polun turvallisessa huomassa, vahtimestarin käsivarret laskeutuivat, ilme rauhoittui ennalleen, ja vaikka nurmikkoa olikin parempi kävellä kuin soratietä, ei suurempaa vahinkoa ollut tapahtunut. Ainoa syyte, jonka voisin nostaa kyseisen collegen jäseniä ja opettajia vastaan, mikä tahansa college olisikin, oli se että puolustaessaan nurmikkoaan, jota on leikattu ja tasoitettu kolmensadan perättäisen vuoden ajan, he tulivat ajaneeksi pikku kalani pakosalle.

En voinut muistaa, mikä ajatus oli itse asiassa lähettänyt minut niin julkeasti astumaan toisten nurmikolle. Rauhanhenki laskeutui kuin pilvi taivaasta, sillä jos rauhanhenki asuu missään, se asuu Oxbridgen sisäpihoilla ja nelikulmioilla kauniina lokakuun aamuna. Vaeltaessani noiden collegein halki muinaisten salien ohitse nykyhetken karkeus tuntui silottuneen pois; ruumis tuntui sulkeutuneen ihmeelliseen lasiseen lipastoon, jonka lävitse ei päässyt ääntäkään, ja henki, vapaana kaikesta yhteydestään tosiasioihin (jollei sattunut uudelleen

astumaan nurmikolle), saattoi mielin määrin laskeutua mihin tahansa mietteeseen joka oli sopusoinnussa hetken kanssa. Kuin sattuman kautta jokin harhaileva muisto jostakin vanhasta esseestä, joka kertoi vierailusta Oxbridgessa poissaolon jälkeen, toi mieleeni Charles Lambin – Pyhän Charlesin, Thackeray sanoi, painaen Lambin kirjeen otsalleen.³ Kaikkien kuolleiden joukosta tosiaan (ajatukseni vyöryvät nyt sitä mukaa kuin ne tulevat) Lamb on lähin sukulaissielu; sellainen jolle olisi tehnyt mieli sanoa: ”Kerro nyt minulle miten kirjoitit esseesi?” Sillä hänen esseensä ovat vieläkin parempia kuin Max Beerbohm’n kaikessa viimeistellyssä täydellisyydessään, niin ajattelin, niiden mielikuvitusten villin leimahduksen takia, niiden keskellä välähtävän nerouden salamanpurkauksen takia, joka jättää ne virheellisiksi ja epätäydellisiksi, mutta säkenöimään runoutta. Lamb tuli siis Oxbridgeen ehkä sata vuotta sitten. Varmasti hän ainakin kirjoitti esseen – nimeä en tosin muista – eräästä siellä näkemästään Miltonin runon käsikirjoituksesta. Runo oli kai ”Lycidas” ja Lamb kirjoitti, miten häntä kauhistutti pelkkä ajatuskin siitä, että yksikin sana ”Lycidas”-runossa olisi ollut erilainen kuin mitä se on. Ajatus Miltonista muuttelemassa sanoja siinä runossa tuntui hänestä eräänlaiselta pyhäinhäväistykseltä. Tämä palautti mieleeni sen mitä saatoin muistaa ”Lycidas”-runosta ja huvikseni arvuuttelin, mikä sana olisi voinut olla se jonka Milton muutti ja miksi. Silloin juolahti mieleeni, että se nimenomainen käsikirjoitus, jonka Lamb oli nähnyt, oli vain parin sadan metrin päässä täältä, niin

että oli mahdollista seurata Lambin jalanjäljissä sisäpihan poikki kuuluisaan kirjastoon missä aarretta säilytetään. Olin sitä paitsi muistavinani, kun ryhdyin toteuttamaan tätä suunnitelmaa, että juuri siinä kuulussa kirjastossa säilytetään myös Thackerayn *Esmond*-romaanin käsikirjoitusta.⁴ Kirjallisuudentuntijoilla on tapana sanoa, että *Esmond* on Thackerayn täydellisin romaani. Mutta teeskentelevä tyyli, 1700-luvun jäljitteleminen kahlitsee sikäli kuin minä muistan – jollei 1700-luvun tyyli tosiaankin ollut luontaista Thackeraylle – seikka joka voitaisiin todistaa tarkastelemalla käsikirjoitusta ja katsomalla olivatko muutokset parannuksia tyylin vai merkityksen kannalta. Mutta silloin täytyisi ratkaista mitä on tyyli ja mitä on merkitys, kysymys joka – mutta tässä kohdassa olin itse asiassa kirjastoon johtavalla ovella. Varmaan avasin sen, sillä siinä samassa paikalle pöllähti ikään kuin suojelusenkeli estämään kulkuani räpytellen mustia viitan hihojaan valkeitten siipien sijasta, torjuva, hopeainen, lempeä herra, joka ohjatessaan minua takaisin pahoitteli hiljaisella äänellä, että naiset pääsevät kirjastoon vain siinä tapauksessa, että heitä seuraa collegen jäsen tai että heillä on mukana suosituskirje.

Seikka, että nainen on kironnut kuuluisan kirjaston, on täydellisen yhdentekevää kuuluisalle kirjastolle. Kunnianarvoisana ja tyynenä, poveensa turvallisesti kätettyine aarteineen, se nukkuu omahyväisesti, ja nukkuu ikuisesti ainakin minun puolestani. En koskaan enää herätä noita kaikuja, en koskaan toiste pyydä vieraanvaraisuutta, vannoin itselleni kun laskeuduin portaat

raivon vallassa. Oli vielä tunti lounasaikaan, miten sen kuluttaisi? Niityillä vaeltaen? Joen törmällä istuskellen? Syysaamu oli totisesti ihana, punertuneet lehdet putoilivat maahan; ei ollut suurta hankaluutta tehdä kumpaa tahansa. Mutta korviini kantautui musiikin ääni. Jokin jumalanpalvelus tai juhlatilaisuus oli meneillään. Urut valittivat mahtavasti kun kuljin kappelin oven ohitse. Kristinuskon surukin kuulosti kirkkaassa ilmassa pikemmin surun muistolta kuin itse surulta, vanhojen urkujen voivotuskin tuntui lepäävän rauhan helmassa. Minulla ei ollut halua astua sisään, vaikka minulla olisikin ollut oikeus, ja tällä kertaa lukkari olisi saattanut pysäyttää minut ja vaatia minulta ehkä kastetodistustani tai suosituskirjettä dekaanilta. Mutta näiden suurenmoisten rakennusten ulkopuoli on usein yhtä kaunis kuin sisäpuolikin. Oli sitä paitsi varsin huvittavaa katsella seurakunnan kokoontumista, kun se astui sisään ja taas ulos, hyörien kappelin ovelle kuin mehiläiset kennon suulla. Monet olivat pukeutuneet kulmiolakkiin ja viittaani; joidenkin olkapäillä oli turkistupsuja, toisia kärrättiin rullatuoleissa; jotkut, vaikkeivät olleet yli keski-ään, näyttivät tungetun ja puristetun niin eriskummallisiin muotoihin, että muistuttivat jättiläishummereita ja rapuja, jotka laahaavat vaivoin ruumistaan akvaarion hiekalla. Kun nojauduin muuriin Yliopisto näytti todellakin pyhäköltä, jossa säilytetään harvinaisia lajeja jotka pian häviäisivät, jos niiden annettaisiin taistella olemassaolosta Strandin kivetyksellä. Mieleeni tuli vanhoja juttuja vanhoista dekaaneista ja opettajista mutta ennen

kuin olin kerännyt rohkeuteni vihellykseen – kerrotaan että vihellyksen äänen kuultuaan vanha professori X. äkkiä karautti laukkaan – kunnianarvoisa seurakunta oli siirtynyt sisälle. Kappelin ulkopuoli pysyi ennallaan. Kuten tiedätte, sen korkeat tornit ja suippokärjet kuin alati matkaavan, koskaan perille saapumattoman purjelaivan, voi nähdä valaistuna öisin mailien etäisyyksiin, kauaksi kukkuloiden tuolle puolen. Kerran oletettavasti tämäkin sileänurminen sisäpiha, sen jyhkeät rakennukset ja itse kappeli olivat suota missä ruohot huojuivat ja siat röhkivät. Ajattelin että hevos- ja härkäjoukkueiden oli täytynyt raahata kiviä vankkureilla kaukaisista maista, ja sitten suunnattoman työn ponnistuksella harmaat järkäleet, joiden varjossa nyt seison, asetettiin paikoilleen järjestyksessä toinen toisensa päälle. Ja sitten maalarit toivat ruutunsa ikkunoita varten ja muurarit työskentelivät vuosisatojen ajan laasteineen ja sementteineen, lapioineen ja muurauslusikkoineen tuolla katon korkeuksissa. Joka lauantai jonkun on täytynyt kumota kultaa ja hopeaa nahkaisesta kukkarostaan miesten vanhoihin kouriin, sillä sinä iltana he kai nauttivat oluestaan ja keilapelistään. Kullan ja hopean on lakkaamattomana virtana täytynyt kulkea tähän pihaan, ajattelin, jotta kivet saapuisivat aikanaan ja muurarit tekisivät työtä; pihan tasoittamiseksi, ojittamiseksi, kaivamiseksi ja kuivattamiseksi. Mutta silloin olikin uskon aikakausi, ja rahan annettiin virrata vapaasti jotta nämä kivet pantaisiin syvälle perustalle, ja kun kivet oli rakennettu, rahaa virtasi vielä lisää kuninkaiden ja kuningattarien ja aatelis-

miesten kirstuista, jotta täällä turvattaisiin hymnien laulaminen ja oppineiden opettaminen. Maita lahjoitettiin; kymmenyksiä maksettiin. Ja sitten kun uskon aikakausi oli ohitse ja Järjen aikakausi oli tullut, yhä vielä sama rahavirta jatkui. Stipendirahastoja perustettiin; luennoitsijoiden virkoja luotiin; vain sillä erolla, että kulta ja hopea ei nyt virrannut kuninkaan kirstuista vaan kauppiaiden ja patruunojen lippaista, niitten miesten kukkaroista jotka olivat ehkä luoneet omaisuuden tehtailla ja jotka palauttivat testamenteissaan ylen määrin anteliaan osan siitä tukeakseen uusien oppituolien, uusien luennoitsijoiden virkojen, uusien stipendien perustamista yliopistoon, jossa he olivat oppineet taitonsa. Näin luotiin kirjastot ja laboratoriot; observatoriot; kalliitten ja hienojen instrumenttien loistava kokoelma, joka on nyt sijoitettu lasihyllyille, paikkaan missä vuosisatoja sitten ruohot huojuivat ja siat röhkivät. Kun kävelin hiljakseen pihaa pitkin ja poikin, kullan ja hopean luomat perustukset näyttivät todellakin varsin syviltä; kivetys vanhasti lasketun vapaana kasvaneen ruohon päälle. Miehet kulkivat kiireisesti portaikosta toiseen kantaen tarjottimia päänsä päällä. Kirkkaanväriset kukkaset kukkivat ikkunalaatikoissa. Gramofonin kuluneet soinnut tulvivat sisältä huoneista. Oli mahdotonta olla ajattelemaa – ajatus, mikä lieneekin ollut, katkesi kesken. Kello löi. Oli aika hakeutua lounaalle.

Kirjailijoilla on merkillinen tapa saada meidät uskomaan, että lounaskutsut ovat poikkeuksetta ikimuistoisia jonkin älykkään keskustelun tai jonkin viisaan teon

takia. Mutta kirjailijat omistavat harvoin sanaakaan sille mitä syötiin. Kirjailijan sovittuihin sääntöihin kuuluu olla mainitseematta keittoa ja lohta ja ankanpoikaa, ikään kuin keitolla ja lohella ja ankanpojalla ei olisi mitään merkitystä, ikään kuin kukaan ei koskaan olisi polttanut sikaaria tai juonut viinilasillista. Otan tässä kuitenkin vapauden uhmata tuota sovittua sääntöä ja kertoa teille, että lounas alkoi tällä kertaa syvään astiaan upotetuilla kampeloilla, joiden päälle collegen kokki oli levittänyt peitteeksi valkoisista valkoisinta kermaa, paitsi että siellä täällä ruskeat läikät leimasivat sitä niin kuin läikät peuran kyljissä. Tämän jälkeen seurasivat peltopyyt, mutta olette väärässä, jos kuvittelette tämän tarkoittavan paria kaljua ruskeaa lintua lautasella. Peltopyyt tulivat runsaina ja moninaisina kaikkine etikkaisine ja makeine kastikkeiden ja salaattien lisukkeineen, kukin järjestyksessä; perunat, ohuina kuin kolikot muttei yhtä kovina; brysselinkaalit, kerroslehtisinä kuin ruusunnuput mutta mehukkaampina. Ja tuskin oltiin selvitty paahtopaistista lisukkeineen, kun vaitelias palvelija, ehkä jokin itse collegen vahtimestarin lievempi ilmenemismuoto, asetti eteemme lautasliinoin koristautuneena jälkiruokamakeisen, joka nousi sokerien ytimenä aaltojen keskeltä. Nimittää sitä vanukkaaksi ja näin ollen vihjata sen sukulaisuuteen riisiin ja tapiokaan olisi loukkaus. Tällä välin viinilasilliset olivat lehahtaneet keltaisiksi ja lehahtaneet punaisiksi; oli tyhjennetty; oli täytetty. Ja näin vähitellen syttyi, jossakin selkärangan puolivälin tienoilla, missä on sielun asuinsija, ei tuota kovaa pientä sähkövaloa,

jota nimitämme älyn säkenöinniksi, sen ponnahtellessa sisään ja ulos huulillamme, vaan tuo syvällisempi, hienovaraisempi, pinnanalainen hehku, joka on rationaalisen keskustelun rikas, keltainen liekki. Ei syytä kiirehtiä. Ei syytä säkenöidä. Ei syytä olla kukaan muu kuin oma itsensä. Me olemme kaikki matkalla taivaaseen ja Vandyck on seurassamme – toisin sanoen, miten hyvältä elämä näyttikään, miten suloisilta sen palkkiot, miten tyhjänpäiväiseltä jokin kauna tai karvas pala, miten ihailtavalta ystävyys ja kaltaistensa seura, kun sytyttäen hyvän savukkeen vajosi ikkunasohvan tyynyihin.

Jos hyvällä onnella tuhkakuppi olisi ollut käsillä, jos tuhkaa ei olisi karistettu ikkunasta erehdyksessä, jos asiat olisivat olleet hieman toisin kuin ne olivat, ei hännätöntä kissaa ehkä olisi nähty. Tuon äkkinäisen ja silvotun eläimen näkeminen, kun se tassutti pehmeästi collegen pihan poikki, muutti jonkin alitajuisen älynkääntötempun kautta tunteitteni valaistuksen. Tuntui kuin joku olisi levittänyt varjon. Ehkäpä erinomainen rheininviiini alkoi päästää otettaan. Kun katsoin kuinka Manssaaren kissa pysähtyi nurmikentän keskelle ikään kuin sekin olisi miettinyt maailmankaikkeutta, jokin näytti todellakin puuttuvan, jokin näytti toiselta. Mutta mikä puuttui, mikä oli erilaista, kysyin itseltäni kuunnellessani keskustelua. Ja siihen kysymykseen vastatakseni minun täytyi ajatella itseni pois huoneesta, entisiin aikoihin, sotaa edeltäviin itse asiassa, ja luoda silmiäni eteen kuva toisesta lounastilaisuudesta, joka pidettiin varsin lähellä näitä huoneita, mutta erilaisesta. Kaikki oli erilaista.

Sillä välin puhe jatkui vieraitten kesken, joita oli lukuisia ja jotka olivat nuoria, jotkut tätä sukupuolta, jotkut tuota, puhe jatkui uiskennellen, se jatkui miellyttävästi, vapaasti, huvittavasti. Ja kun se jatkui, asetin sen tuon toisen keskustelun taustaa vasten, ja kun vertasin niitä kahta, en epäillyt lainkaan, että toinen oli toisen jälkeläinen, sen laillinen perillinen. Mikään ei ollut muuttunut. Mikään ei ollut toisin paitsi – tässä kohdassa kuuntelin pelkkänä korvana en niinkään sitä mitä sanottiin vaan sen taustalla olevaa huminaa tai kohinaa. Niin, siinä se oli – siinä oli muutos. Ihmiset olisivat lounaskutsuilla ennen sotia sanoneet täsmälleen samat asiat mutta ne olisivat kuulostaneet erilaisilta, koska tuolloin niitä olisi säestänyt jonkinlainen hyrisevä ääni, ei sanallisesti ilmaistu, vaan musikaalinen, jännittävä, joka muutti sanojenkin arvon. Voisiko sen hyrinän pukea sanoiksi? Ehkä runoilijoiden avulla voisi. Vieressäni lojui kirja, avasin sen, ja sattumanvaraisesti osuin Tennysoniin.⁵ Ja tässä löysin Tennysonin joka lauloi:

There has fallen a splendid tear
From the passion-flower at the gate.
She is coming, my dove, my dear;
She is coming, my life, my fate;
The red rose cries, 'She is near, she is near';
And the white rose weeps, 'She is late';
The larkspur listens, 'I hear, I hear';
And the lily whispers, 'I wait'.
(Kallis kyynel on pudonnut
Portin kärsimyskukasta.

Hän tulee, kyyhkyni, rakkaani;
Hän tulee, elämäni, kohtaloni;
Punaruusu huutaa 'Hän tulee kohta, hän tulee kohta';
Ja valkoruusu itkee 'Hän viipyy vielä';
Kiurunkannus kuuntelee 'Kuulen, kuulen';
Ja lilja kuiskaa 'Odotan'.)

Sitäkö miehet hyräilivät lounaskutsuilla ennen sotaa? Ja naiset?

My heart is like a singing bird
Whose nest is in a water'd shoot;
My heart is like an apple tree
Whose boughs are bent with thick-set fruit;
My heart is like a rainbow shell
That paddles in a halcyon sea;
My heart is gladder than all these
Because my love is come to me.
(Sydämeni on kuin laululintu
Joka teki pesän järviruokoon;
Sydämeni on kuin omenapuu
Jonka oksat taipuvat runsaasta hedelmästä;
Sydämeni on kuin sateenkaarisisimpukka
Joka soutaa suolaista merta;
Sydämeni on iloisempi kuin noista mikään
Koska rakkaani on tullut luokseni.)⁶

Sitäkö naiset hyräilivät lounaskutsuilla ennen sotaa?

Ajatuksessa, että ihmiset hyräilivät tuollaisia vaikka itsekseen lounaskutsuilla ennen sotaa, oli jotain niin koomista, että pyrskähdin nauruun, ja minun täytyi selittää

nauruni osoittamalla Man-saaren kissaa, joka näytti todellakin vähän absurdilta, eläinparka, hännättömänä, nurmikentän keskellä. Oliko se tosiaan syntymästään sellainen, vai oliko se kadottanut häntänsä onnettomuudessa? Hännätön kissa on harvinaisempi kuin luullaan, vaikka muutamien kerrotaan elävän Man-saarella. Se on outo eläin, pikemminkin hassu kuin kaunis. On kummallista miten paljon häntä vaikuttaa – tiedättehän nuo toteamukset joita lausahdetaan kun lounas on päättynyt ja ihmiset etsivät takkejaan ja hattujaan.

Nämä lounaskutsut olivat kestäneet pitkälle iltapäivään, kiitos isännän vieraanvaraisuuden. Kaunis loka-kuun päivä oli painumassa mailleen ja lehdet putoilivat puista kujalle kun kävelin sen päähän. Portti toisensa jälkeen näytti sulkeutuvan lempeän lopullisesti takanani. Lukemattomat vahtimestarit sovittivat lukemattomia avaimia hyvin rasvattuihin lukkoihin; aarrekammion turvallisuus varmistettiin jälleen yhtä yötä varten. Kujan päässä tullaan tielle – en muista sen nimeä – joka johtaa Fernhamiin asti, mikäli käännytään oikeista risteyksistä. Mutta aikaa oli paljon. Päivällinen olisi vasta seitsemän jälkeen. Voisi melkein olla syömättä päivällistä sellaisen lounaan jälkeen. On merkillistä, miten runonpätkä vaikuttaa ajatuksiin ja saa jalat liikkumaan sen tahdissa tietä pitkin. Nuo sanat –

There has fallen a splendid tear
From the passion-flower at the gate.
She is coming, my dove, my dear –

Naisella on
oltava rahaa
ja oma huone
jos hän aikoo
kirjoittaa.

Virginia Woolf (1882–1941) oli englantilainen kirjailija, kriitikko ja aikansa tunnetuimpia feministejä. 90 vuotta sitten ilmestynyt *Oma huone* on yhä ällistyttävän ajankohtainen sekä tarkkanäköinen kuvaus naisten yhteiskunnassa kohtaamista haasteista.

Virginia Woolfin kuva: George C. Beresford
Kannen suunnittelu: Emmi Kyytsönen